JANA PRONSKÁ

NECHCENÁ DĚDIČKA

JANA PRONSKÁ

NECHCENÁ DEDIČKA

JANA PRONSKÁ
Nechcená dedička

Copyright © 2026 by Jana Pronská
Cover design © 2026 by Emil Křižka
Cover image by Emil Křižka / AI
Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

Vydalo vydavateľstvo IKAR – Slovenský spisovateľ,
Bratislava v roku 2026 ako svoju 2 841. publikáciu
v elektronickej podobe.
Editorka Anna Pokorná
Zodpovedná redaktorka Alena Brunnerová
Návrh obálky Emil Křižka
Prvé vydanie
Sadzba a zalomenie do strán DLX SLOVAKIA, s.r.o.

IKAR, a.s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava
www.ikar.sk | ikar@ikar.sk

ISBN 978-80-575-1050-5

Venujem

Vám všetkým, drahí čitatelia,
ktorí milujete romantické príbehy
a šťastné konce.

A ďakujem
za Vašu dlhoročnú priazeň,
za to, že spolu so mnou prežívate
dobrodružstvá inšpirované
našou históriou
a lásku, ktorá prekoná všetko.

S úctou

JANA PRONSKÁ

PROLÓG

„NIE!“ SKRÍKOL ANDREAS TETEN a tresol päsťou do stola tak silno, až doska hlasno zaprotestovala a hrozilo, že keď utŕži ešte jeden taký úder, naisto praskne.

„Ja sa ťa nepýtam, synak, ja ti to oznamujem,“ povedal pokojne gróf Mikuláš Teten a ďalej stál pri okne. Díval sa na nádvorie synovho hradu, nespúšťal oči zo svojej najmladšej vnučky, ktorá pod dozorom pestúnky rozhadzovala okolo seba lupene kvetov a iskrivým smiechom a dobrou náladou nakazila všetkých naokolo, najmä však vojakov jeho stráže. Netrvalo dlho a urobila si z nich poslušných sluhov, ktorí sa priam predháňali, aby jej urobili radosť, zabúdajúc pritom na svoje povinnosti.

Blázni!

Dievčatko malo sotva tri roky, len hmlisto chápalo, že je už niekoľko mesiacov polosirotou, zato jeho otec to prežíval až priveľmi. O to väčšmi ho nahneval otcov návrh. Ba nie návrh, ale priam nehorázna trúfalosť!

Keď grófz ničoho nič, bez ohlásenia napochodoval spolu so svojím sprievodom do Kapušian a dal si Andreasa zavolať ako nejakého paholka, jeho druhorodený syn šípil, že sa niečo chystá a že sa mu to nebude páčiť. Tak ako vždy!

Jeho otec, ctihodný pán Mikuláš Teten, budínsky rytier a zakladateľ spoločnosti na prepravu soli, nikdy neprišiel iba na zdvorilostnú návštevu, aby ich pozdravil, opýtal sa, ako sa im darí. Ani svoju nevestu nepoznal, videl ju len dva razy, na svadbe a potom v rakve.

Nikdy nič nenavrhoval, neponúkal na zváženie, bol zvyknutý rozkazovať, rozhodovať za druhých a od každého vyžadoval bezpodmienečný súhlas a poslušnosť. Často zabúdal na to, že jeho potomkovia sú už dospelí a majú čo-to za sebou. Och áno, otec zamenil s kráľom majetky v Budíne za iné, výhodnejšie, a bola medzi nimi aj stará kapušianska pevnosť, ale bez jeho pričinenia by ostala iba ruinou. To on, Andreas, ju vzkriesil, opravil vlastnými rukami, zatiaľ čo Peter s otcom hýrili, akoby mali bezodnú pokladnicu. Akýkoľvek protest bol pre grófa iba bezvýznamným táraním, drobným nedorozumením, ktoré vždy vyriešia peniaze, zlato, výsady a sľuby. A ak nie, tak vytiahol do boja. Gróf Mikuláš bol ako kamenná pevnosť, ktorá za hradby nevpustí žiadneho dobyvateľa, a keď do nej predsa len niekto prenikne, nenájde tam nič živé.

„Otče, nie som vám už nič dlžný, tobôž nie svojmu bratovi, a ani od vás nič nechcem! Aj keby Peter stál

pod šibenicou so slučkou na krku, je mi to ukradnuté! Rozumiete?!“ skríkol Andreas.

„Celý život, ako je Boh nado mnou, som existoval v jeho tieni, on bol pre vás vždy ten lepší, múdrejší, odvážnejší, aj keď to v skutočnosti nikdy tak nebolo! Jemu ste prepáčili všetko, on smel všetko! Vychovali ste z neho rozmaznaného nešťastníka, ktorý vie iba utrácať peniaze a spôsobovať problémy. Stačilo! Nie som mu povinný ničím, a už ani vám!“

„Závidel si mu?“ podpichol ho otec, no Andreas sa na jeho začudovanie pustil do smiechu.

„Závidel? Preboha, otče, Petrovi závidel každý, ešte aj posledná sliepka v kuríne!“ odvrkol popravde a ani za to nehanbil. Ako dieťa nechápal rodovú hierarchiu a od otca chcel iba jediné: aby sa aj naňho niekedy díval s takou hrdosťou ako na brata.

Nestalo sa a on si na to postupne zvykol.

Prevrátil do seba zvyšok medoviny, doslova si ju vlial do krku s úškľabkom na tvári, ktorý svedčil o tom, že už nemieni poslušne plniť otcove príkazy. „Vtedy som bol chlapec, ktorý túžil po vašej pozornosti, ale tá prišla iba vtedy, keď bolo treba ratovať Petra. Aj ostatné vaše deti toho mali dosť!“

Andreas Teten de Kapa sa zhlboka nadýchol, pomaly položil pohár na stôl a hnevlivo natrčil na otca prst.

„Celý život iba pokorne plním vaše príkazy – urob tamto, vyhni sa tamtomu, zastaň si brata, pevne stoj za rodinou, bojuj…“ nadýchol sa a vzápätí rozhodil rukami. „Dosť, otče! Už toho bolo dosť! Moja žena

ešte ani v hrobe nevychladla, moja dcéra sa ešte neprestala pýtať, kedy sa jej matka vráti, a vy… vy máte tú drzosť prísť sem, na môj hrad, ktorý som si krvopotne vybudoval, a žiadať odo mňa takú nehoráznosť?! Chcete, aby som súhlasil s novým sobášom iba preto, aby som opäť raz zachraňoval svojho brata? Starnete, rozum sa vám načisto pomútil!"

„Hej, chcem, a ty to urobíš!" prisvedčil chladne gróf a ani brvou nepohol.

„Hahaha!" trpko sa zasmial Andreas. „To nemôžete myslieť vážne!"

„Je to tak. Vezmeš si Milenu z Olkuša, dcéru župníka Bogumila Salomona, a budeme z toho mať osoh všetci," pokojne vysvetľoval gróf a konečne sa obrátil k synovi tvárou. „Vďaka jej venu, a nevieš si ani len predstaviť, aké je veľké, sa zbavíme dlhov a tiež zaplatíme výkupné za Petra…"

„Aké výkupné?" nechápavo sa opýtal Andreas.

„Už by si ma mohol počúvať, čo ty na to?!"

„Hovorte rýchlo – alebo odíďte! Aj moja trpezlivosť má hranice!"

„Takže k veci, z vena Mileny z Olkuša zostane dosť aj tebe, ba viac než dosť, Andreas. Pre teba i pre tvoju dcéru! Je to dobrá ponuka, lepšia už nikdy nepríde!"

Pán Kapušianskeho hradu si opakom dlane pretrel čelo. Hruď mu zvieral dusivý smiech a zároveň trpká bolesť. Lomcovali ním pocity podobné závisti a nenávisti, miešali sa v jedno.

„Ja ani Barbora nepotrebujeme vašu starostlivosť, otče! Zbytočne ste sem merali cestu!" povedal ostro

a už-už sa dvíhal s úmyslom nechať otca vo dvorane samého.

Bolo v nej dusno, priam nedýchateľne, a vôbec to nebolo tým, že dovnútra prúdili ostré lúče zapadajúceho slnka, ktoré oslepovali oči, ani tým, že v obrovskom kozube blčal oheň a jeho plamene s hlasným praskotom tancovali po žeravých bukových polenách.

Andreas si veľmi dobre pamätal, koľko bývalo v tej sieni smiechu a radosti! Nebola honosná ako dvorany v bohatých sídlach, nedala sa s nimi porovnávať veľkosťou ani výzdobou, no on ju mal rád. Mal rád lomenú klenbu s rebrami spájajúcimi sa v stredovej ruži, stĺpy zdobené kamennými ornamentmi, zafarbené modrou skalicou, vitráže v štíhlych vysokých oknách, v ktorých sa lámalo svetlo ako v katedrále, ba i ten stôl, kde spoločne so ženou sedávali počas skromných hostín.

V celej miestnosti bolo cítiť ruku jeho ženy Barbory a bola plná spomienok. Každý večer, keď v nej oddychoval po ťažkej práci, akoby počul jej zvonivý smiech, keď plánovala rozsiahle prestavby, zatiaľ čo on bol rád, že sa mu polozrúcaný hrad podarilo dostavať aspoň do obývateľného stavu.

Pravda bola aj to, že na obnovu pevnosti minul takmer všetok majetok, ktorý si nahonobil za roky služby kráľovi. Áno, každú jednu zarobenú mincu si vyslúžil rokmi bojov, odriekania a sĺz… Všetko dokázal sám, vlastnými silami!

A Barbora, dcéra rytiera z Hôrky, mu spolu s ve-

nom priniesla aj šľachtický titul. Ich krátke manželstvo bolo krásne, pokojné a vrúcne, presne ako ona. Po rokoch výprav a bojov, keď z povinnosti voči rodu a otcovi hrdo niesol meč i vlajku Tetenovcov, bol preňho život v Kapušianskej pevnosti ako odmena za všetky rany, ktoré v mene rodiny utŕžil.

Nanešťastie osud mu Barboru vzal priskoro.

Zomrela nečakane, pár týždňov pred pôrodom, počas zimnej poľadovice sa šmykla a spadla tak nešťastne, že ju to stálo život, a on sa ani nedozvedel, či dieťa, ktoré nosila pod srdcom, bol syn, alebo dcéra.

Mikuláš Teten pristúpil k synovi a položil mu ruku na plece práve vo chvíli, keď chcel jeho potomok odísť.

A ten dôverný dotyk ich oboch prekvapil.

Otec sa chvíľu díval do zachmúrenej, nepriateľskej tváre svojho syna, do očí, z ktorých vyžaroval smútok, ale aj odhodlanie vzdorovať mu, a uvedomil si, že ho musí presvedčiť za každú cenu. Záviselo od toho príliš veľa, majetok i česť ich rodiny boli v ohrození. A nielen to.

„Andreas, uvedomujem si, že si oprávnene nahnevaný," priznal napokon neochotne Mikuláš. „A aj to, že som svoju návštevu nezačal práve najlepšie."

Andreas vyvalil oči od prekvapenia a jeho neveriacky úškľabok otca podráždil.

„Snažím sa byť k tebe ústretový, synak!" zrúkol naňho. „Dočerta! Hádam sa v tvojej kuchyni nájde hlt dobrej medoviny aj pre mňa! Máme si čo povedať, lebo… nenesiem dobré správy a ver mi, že ťa budú

zaujímať!“ chvatne zahovoril, ukazujúc na stôl a prázdnu čašu.

„Nečakal som, že sa tak dlho zdržíte, otče!“ odsekol mu syn.

„Tak si sa mýlil!“ povedal grófˇ, demonštratívne si sadol k stolu a prstami začal vyklepávať do dosky akúsi melódiu. „Uvítal by som nejaký dúšok ako hosť, ak už nie ako otec! A moji muži vonku tiež!“

Ticho sa vlieklo ako slimák v tráve, no starý muž sa tentoraz nezdvihol a urazene neodišiel, ako Andreas dúfal. Už dávno nebol medzi nimi vrúcny vzťah, o ktorý kedysi bojoval ako lev. Vynaložil veľa úsilia, potu i krvi, aby otca presvedčil, že je lepší než Peter, no ukázalo sa, že len márne plytval časom.

Dospel, prebudil sa, vytriezvel a… nezabudol.

Gróf Mikuláš Teten mal pochopenie a láskavé slovo iba pre svojho najstaršieho syna a dediča, voči ostatným potomkom bol slepý a hluchý. Ani jeho dve dcéry na tom neboli lepšie. Jedna sa radšej stala už v útlom veku mníškou, aby nedopadla ako sestra, ktorú gróf vydal za násilníckeho rytiera Borivoja z Blatnej. Rodila mu jedného potomka za druhým, už sa sama na seba ani nepodobala a napriek mladému veku vyzerala ako vyžitá starena, no Mikuláša Tetena to očividne nezaujímalo.

Andreas sa pozrel na svojho otca, na muža s ostrými črtami, so sivými vlasmi padajúcimi na plecia, ktoré mal vždy starostlivo upravené, takisto ako dlhú bradu, ktorú si často pohládzal, najmä keď si bol vedomý svojej prevahy. Na svoj zovňajšok vždy prísne

dbal, svedčili o tom dokonale čisté ruky, odev z brokátu, šperky i čiapka s pestrofarebným perím a nápadne veľkou brošňou, za ktorú by sa dala nakúpiť múka pre dve dediny na niekoľko mesiacov. Pôsobil, akoby do strohej pevnosti zavítal rovno z kráľovského dvora.

Andreas sa napokon s povzdychom rozhodol dopriať otcovi pocit malého víťazstva, lebo vedel, že ak sa už usadil, tak skoro neodíde a on od neho nebude mať pokoj.

„Barnabáš!" zavolal na sluhu, a keď s úklonom vošiel, prikázal:

„Povedz kastelánovi, nech sa postará o mužov grófa Tetena, a gazdiná nech donesie do dvorany medovinu i nejaký ten posúch! Máme hostí!"

„Výborne, Andreas! Ja som vždy vedel, že si rozumný muž," pochvalne tľoskol jazykom gróf a súhlasne kývol hlavou, keď po chvíli vošli do dvorany dve služobné. Jedna so džbánom s medovinou a s pohármi, druhá s misou s úhľadne nakrájanou pečienkou, syrom a ovocím.

„Viete o tom, otče, že potešenie z tejto situácie vôbec nie je na oboch stranách?" pripomenul mu Andreas.

„Som si istý, že bude!" odvrkol starší muž a uprel na syna významný pohľad.

„Sadni si a počúvaj!" prikázal, prstom ukazujúc na stoličku oproti, akoby bol Andreas malým neposlušným chlapcom. „Prichádzam rovno zo Šariša, od jeho milosti krajinského sudcu Jána Peréniho, a správy,

ktoré prinášam, ťa budú zaujímať, ver mi, synak. Teba i tých tvojich kopijníkov, lebo nejde iba o tvojho brata, ako si si naivne myslel!“

Andreas zdvihol obočie, a hoci sa v ňom všetko priečilo a musel pevne zaťať sánku, dva razy sa zhlboka nadýchol, narátal do desať a neochotne splnil otcov príkaz.

Grófova naliehavá žiadosť sa týkala hlavne tých, na ktorých mu najviac záležalo.

Už len jediný raz, posledný raz, sľuboval si v duchu s tým, že hneď po otcovom odchode pohrozí strážam na bráne, že tomu, kto sa opováži vpustiť jeho milosť do pevnosti bez jeho súhlasu, osobne a bez váhania sekerou odtne obe ruky až po lakte.

~ ~ ~

ZA OKNAMI KOSTOLA tíško padali z neba veľké snehové chumáče. Bolo ich toľko, že celkom zastreli výhľad a krajinu pohltila hrozivá biela tma. Ani najstarší pamätníci si nedokázali spomenúť, kedy naposledy zem pokrylo toľko snehu, že sa ľudia museli lopatami vyhrabávať z domov, a nezriedka človeka ani nebolo vidieť, keď sa postavil do tunela vyhĺbeného pred vlastnou chalupou.

Záveje siahali až po strechy, dediny v podhradí s malými domcami celkom zmizli pod bielou perinou, stromy sa lámali a padali ako triesky pod ťarchou zamrznutej vody, zatarasili všetky cesty a na nekonečné týždne na jednom mieste uväz-

nili cestovateľov, pútnikov i poslov, čo ochromilo krajinu.

Slnko sa celé dni nedokázalo predrať cez ťažké mračná, ktoré plávali nízko nad zemou a hrozili, že nešťastný Mielnik, pevnosť na hranici Poľska a Litvy, načisto pohltia a pochovajú v jednom obrovskom bielom hrobe.

Milena sa prežehnala, vstala z kľačadla a pomalým krokom mučeníčky vyšla von do metelice. Ani si neuvedomovala, ako jej mráz farbí líca a na vlasoch sa jej zachytávajú veľké snehové chumáče. Civela pred seba, sťažka kladúc jednu nohu pred druhú.

Minula mníšku, ctihodnú sestru Máriu, ktorá sa ponáhľala úzkym tunelom krížom cez nádvorie hradu za kňazom, otcom Vladislavom. Len pred chvíľou vyspovedal aj ju.

Bola zdesená, nedívala sa napravo ani naľavo, len do zeme a ruky zvierala v modlitbe tak silno, až jej hánky načisto obeleli. Rovnako ako tie jej.

Milena to tajomstvo už nevládala uniesť. A čochvíľa sa ho dozvedia všetci! Hľa, i sestra Mária!

Mníška sa tvárila, akoby práve uvidela ducha, ani jej len nekývla na pozdrav, a už vôbec si nevšímala, že vchádza do chrámu s habitom až po kolená oblepeným snehom.

Neprešla ani hodina, odkedy Milena vošla do chrámu, aby kňaza požiadala o rozhrešenie, a za ten čas vonku pribudlo za lakeť novej nádielky. Sluhovia nestačili sneh odpratávať a už ani nebolo kam,

obsadzoval hradby ako nepriateľ a siahal až k ochodzi s cimburím.

Keď sa Milena s povzdychom vrátila do komnaty svojej panej, narýchlo sa prežehnala a odvážne vykročila k rodičkinmu lôžku.

Že je kňažná Anastázia ťarchavá, nikto až do chvíle, keď jej náhle odtiekla plodová voda, netušil, a ak aj áno, neodvážil sa to vysloviť nahlas. Pevne si uťahovala driek, rastúce brucho skrývala pod širokým plášťom a stránila sa ľudí, zväčša ju uzreli iba na kolenách, pohrúženú do modlitieb.

„Kde si bola tak dlho, Milena?“ skríkla kňažná. „Poď… poď ku mne!“ kývla na ňu a ukázala na peľasť. „Všetky von!“ zavelila vystrašeným slúžkam, ktoré až dovtedy chvatne pobehovali po miestnosti, prikladali do kozuba, nosili horúcu vodu, kusy čistého plátna a všakovaké odvary, ktoré by kňažnej mohli uľahčiť pôrod.

Najhoršie bolo, že v pevnosti nebola žiadna babica a nejestvovala možnosť, aby sa sem v tomto nečase nejaká dostala. Starý ránhojič sa pominul na rozume, zavrel sa v pivnici pri sudoch s vínom a už celé týždne ho nik nevidel triezveho. Bol na tom tak zle, že po chodbách naháňal duchov, bojoval s prízrakmi a chytal purpurové potkany.

„Čo ste to vykonali, pani moja?“ nešťastne vzlykla Milena, dívajúc sa na mladú kňažnú, ktorou práve prešiel krátky nápor pôrodných bolestí.

Anastázia sa trpko usmiala a trvalo jej dlho, kým odvetila: „Milovala som, moja drahá Milena! Milova-

la som život a užila som si ho!“ dodala a pevnejšie zovrela ruku svojej dvornej dámy.

Boli si také podobné, že nezriedka ich mylne považovali za sestry, ibaže ich modrá krv nemala rovnaký odtieň.

Kým Anastázia bola dcérou litovského veľkokniežaťa a neterou samého poľského kráľa Jagela, Milena pochádzala z nevýznamného šľachtického rodu po svojej matke, ktorá sa navyše kvôli majetkom vydala za obchodníka a správcu baní, čo už samo osebe bolo pre hrdú šľachtu neprijateľné.

Za iných okolností by sa žena s takým pôvodom ako Milena nikdy nemohla ku kňažnej ani len priblížiť, no ona si ju vybrala zo stoviek mladých dám. Rovno na ňu ukázala prstom a trvala na tom, že práve Milena z Olkuša bude jej spoločníčkou.

Anastázia sa nestarala o to, čo sa šuška i nahlas hovorí na chodbách kráľovského paláca, narážky na Milenin pôvod odbíjala so sebe vlastnou grácioru, nad útokmi a neprajnosťou vysokej šľachty iba mávla rukou, doslova všetkých vysmiala, lebo ona, neter poľského kráľa, si to mohla dovoliť. A za to si vyslúžila oddanosť svojej dvornej dámy až za hrob.

Počas dvoch rokov sa Milena stala neoddeliteľnou súčasťou jej života, jej verným tieňom. A predsa… Nemala ani tušenia, čo pred ňou Anastázia celé mesiace tajila.

Zatiaľ čo si Milena aj obyvatelia hradu mysleli, že kňažná sa horlivo oddáva modlitbám, ona iba skrývala rastúce brucho. Cesty zafúkalo a plán o utaje-

nom pôrode v odľahlom kláštore v horách, ktorý Anastázia štedro podporovala, odvial ľadový vietor, preháňajúci sa po krajine, ktorý mrazil rovnako ako táto chvíľa.

Milena konečne pochopila, prečo bola jej milosť celý čas taká hnevlivá, prečo hádzala o zem drahé sklené čaše, akoby to boli drevené črpáky, prečo tak kvílila a do neskorej noci ronila horké slzy.

„Som prekliata! Prekliata!" zúrivo kričala pri pohľade na snehové vločky, ktoré dopadali na okennú rímsu. Nezniesla pri sebe nikoho, ani svoju dvornú dámu. Odháňala ju od seba a dávala jej pocítiť, kde je jej miesto.

Hodiny ubiehali, vonku sa zošerilo, zapálené sviece v komnate blikotali, praskanie ohňa v kozube prehlušovali rodičkine hlasné stony a za oknami ďalej potichu padal sneh.

Ženy sa modlili pri rodičkinom lôžku v ťaživej atmosfére, ktorá nemala nič spoločné s radostným očakávaním, práve naopak. Príchod nemanželského potomka bol pohromou pre všetkých, najmä však pre povesť a česť kniežacej rodiny.

Keď sa na svitaní po ťažkom pôrode konečne narodil drobný chlapček, ktorý sa rehoľnej sestre zmestil do dvoch dlaní, osud matky i syna bol navždy spečatený. Ona vysilená a bezvládna, on takmer sirota.

Milena si unavene sadla na peľasť a chcela podať mrnčiaci uzlík na smrť vyčerpanej žene. Po lícach jej tiekli slzy, už ich ani neskrývala. Keby nie rehoľnej

sestry Márie, mohlo to dopadnúť horšie. Mohli prísť o oboch.

Milena tak na vlastné oči uvidela zázrak zrodenia vykúpený bolesťou, ktorý ju načisto ohúril.

„Pani moja, pozrite sa naňho… je nádherný… je to Boží dar…“ oslovila kňažnú, no tá iba nesúhlasne pokrútila hlavou a odvrátila sa. Bola bledá, bledšia ako ten prekliaty sneh, pre ktorý nebolo vidieť, že vonku sa už brieždi.

„Dar? Aký je to dar, keď mi berie život?! Vezmi ho preč, Milena, a potom sa vráť! Nech sa oňho slúžky postarajú, v kláštore matky Alexandry už budú vedieť, čo s ním… neotáľaj dlho,“ zachripela Anastázia a dvorná dáma ako vždy poslušne splnila jej príkaz. Nerozumela jej, nedokázala pochopiť, že sa na to chúďa nešťastné ani len nepozrie. Podala dieťa sestre Márii a tá zas slúžkam, aby sa oň postarali.

„Je čas zavolať otca Vladislava!“ povedala mníška zastretým hlasom, keď nazrela pod prikrývku. Krvácanie neprestávalo a s ním priam viditeľne unikal z mladej ženy život.

„Je čas i na modlitby! Hriech je preto hriechom, že si vždy pýta trest! Boh nepozná výnimky, ale to jej milosť musela predsa vedieť!“ zakvílila nešťastne sestra Mária, spľasla rukami a vyšla z prekúrenej komnaty.

Vzápätí sa vrátila aj s kňazom, ktorý čakal na chodbe, aby Anastáziu vyspovedal a dal jej rozhrešenie i posledné pomazanie. Očakával, že kňažná sa ku všetkému dozná, že označí toho, kto môže za jej poklesok, ale nedočkal sa.

On nie, zato Milena áno.

Keď kňažná s dvornou dámou v komnate osameli, konečne po dlhých týždňoch nad pevnosťou vyšlo slnko, akoby chcelo aj ono privítať zrodenie nového života a vyprevadiť hrdú kňažnú na večnosť.

„Nemyslela som si, že takto skončím…“ ozvala sa Anastázia s privretými očami a spod viečok sa jej tisli slzy. Nevítala ich, práve naopak, svoju slabosť nenávidela.

„Modlite sa, pani moja, možno potrebujete iba trochu času, aby ste sa vystrábili,“ snažila sa ju utešiť Milena a zopäla ruky. „Pomôžem vám… Svätá Mária, pros za nás hriešnych…“ pustila sa odriekať, no kňažná ju zastavila.

„Mlč už a počúvaj! Urobila som strašnú vec, a teraz za ňu nesiem následky,“ začala unavene a vzápätí požiadala Milenu, aby jej navlhčila vyprahnuté ústa. „Vychovali ma v tieni mojej staršej sestry Sofie, určili mi za manžela mazovské knieža, aby sa vraj v Poľskom kráľovstve upevnila moc Jagelovcov! Bol dva razy taký starý ako ja a vravelo sa o ňom, že sa nikdy neokúňal mlátiť svoje ženy do bezvedomia, ak mu nevyhoveli, ako si prial, a držal ich nakrátko, v prísnej chudobe a odriekaní. Nedokázala som sa s takým osudom zmieriť! Našťastie Boh vyslyšal moje prosby, Jašek Mazovský skonal v hlúpom súboji a ja som v tom videla príležitosť aspoň chvíľu žiť! Užívať si, smiať sa a milovať, koho som chcela ja, nie kto mi bol určený! Na krakovskom dvore som žiari-

la, spomínaš si, Milena? Aký úžasný to bol život! Cez deň cnostná Anastázia, krásna dcéra veľkokniežaťa Vytautasa Litovského, a potom… po nociach…“ zmĺkla a uprela na Milenu zahmlené oči. Mala v nich taký čudný výraz, že dvornú dámu premkol chlad a striaslo ju.

„Ukradla som ti meno i dobrú povesť, Milena…“ priznala kňažná nečakane.

„Nerozumiem,“ hlesla mladá žena a trochu sa odtiahla, čo Anastáziu pobavilo. Ironicky vykrivila ústa a uprela na svoju dvornú dámu pohľad, ktorý veľa napovedal.

Odrazu to už nebola jej milá kňažná. Bola to žena plná zloby a nenávisti!

„Nevšimla si si, ako na teba pozerajú cez prsty? Ako od teba bočia? Nikdy ti nenapadlo, prečo som si zo zástupu mladých dievčat vybrala práve teba? Bohaté, ale v podstate prosté dievča, ktoré nikto nepoznal a ktoré sa z ničoho nič smelo vyhrievať v priazni jej kniežacej milosti? Milena z Olkuša, dcéra mešťana Bogumila Salomona, ktorý si za svoje špinavé obchodnícke striebro kúpil šľachtický titul aj s nevestou!“ vmietla jej tvrdo do tváre.

Milena pomaly precitala. Všetka starosť, smútok a strach o Anastáziin život, ktoré až do tejto chvíle pociťovala, ustupovali hrôze z jej spovede, z pravdy, ktorú až doteraz nechcela vidieť, a tá pravda udrela s nebývalou silou. Anastázia je netvor!

Tíško vzlykla, keď si uvedomila, ako veľmi ju využila, ako jej klamala do očí, a ona, naivná hlupaňa,

jej všetko verila. Cítila sa taká ponížená! Taká zneužitá!

Všetka tá podlosť, ktorej bola kňažná schopná, jej brala dych i slová. Iba nemo civela na nešťastnicu, ktorá sa lúčila so životom, a pritom jej nakladala na plecia jedno bremeno za druhým. Na každom sa jasne vynímal biľag hanby, ktorý za ňu mala niesť.

„Panebože…" hlesla a prežehnala sa.

„Iste, len sa žehnaj!" zachripela kňažná a odvrátila od nej hlavu. Nemohla zniesť zdesenie v jej tvári, no napriek tomu pokračovala, akoby chcela samu seba očistiť pred Božím súdom.

„Modli sa za mňa, Milena z Olkuša, modli sa a vrúcne pros! Si mi tak veľmi podobná, och áno, lebo ja som to tak chcela! Ty si namiesto mňa spínala ruky, ty si prijímala telo Kristovo z prvého radu… Spomínaš si? Ako som ťa navliekala do honosných šiat so závojom z hodvábnych čipiek a usádzala na čestné miesto rovno za kráľom? Haha…" zachechtala sa kňažná a vzápätí sa dusivo rozkašľala.

„Kým sa jej milosť cnostná Anastázia modlila v kostole i vo svojej komnate, jej dvorná dáma si užívala lásku i ctiteľov!" vychrlila priznanie a tvár jej skrivil nepekný úškľabok.

„Užívala som si pod tvojím menom, v noci a na lôžku nikto nehľadá drobné rozdiely v tvári! Už tomu rozumieš? Rovnaká tvár, rovnaké oči, ústa, úsmev… Dokonca aj tvoje telo sa podobalo môjmu. Chcela som, aby si so mnou šla do kláštora, tam by si už navždy zostala aj s tým plodom hriechu, a ja…

ja by som sa vrátila na otcov dvor ako štedrá mecenáška, ako záchrankyňa zblúdených duší, ako svätica! To ty, Milena, ty si si mala za mňa odpykávať trest… do konca života… Bola by si uznaná vinnou a odsúdená na večné pokánie! Bol to jednoduchý plán… taký prostý! To ten prekliaty psí čas všetko zmaril!" zakvílila. „Keby sme neuviazli na polceste do kláštora, v tejto Bohom zabudnutej diere, bolo by všetko inak!" vykríkla, akoby ju pri živote držala už iba bezbrehá nenávisť a zloba.

Milena sa neodvážila ani pohnúť, civela na svoju paniu a od hrôzy sa nemohla nadýchnuť. „Stihol vás trest Boží, vaša milosť!" hlesla napokon, keď Anastázii celkom zľadoveli oči.

„Možno!" prisvedčila a privrela viečka. Zaprela sa do vankúša a na chvíľu bola jej tvár opäť krásna, pokojná. „Ale neľutujem… Ani jeden deň, ani jedného muža, ktorého som si vybrala! Lebo som žila! A milovala! A cítila nekonečnú vášeň… Vieš, aké to je, keď sa ti telom prelieva jedna vlna slasti za druhou a ty máš pocit, že horíš ako hriešna pochodeň, a zároveň si k Bohu bližšie než kedykoľvek predtým…? Noc sa strieda s dňom, vyvrcholenie je zakaždým iné… ale žiadza ťa núti chcieť ešte viac a viac… Keď sa na lôžku zvíjajú nahé telá skropené potom, z hrdla im unikajú hlasné stony rozkoše… Och… stiahne ťa to do pekla!"

„A ktorý z tých vašich milencov mal tú česť byť otcom vášho syna?" takmer šeptom sa opýtala Milena s rozpálenou tvárou. Mala pocit, že po tomto šoku-

júcom priznaní ona sama zhorí v pekle iba zato, že počúva Anastáziinu spoveď. Nemala by! Och, dobrý Bože, nemala! Napriek tomu civela na jej ústa a telo jej zachvátila akási zvláštna trýzeň.

Nechápala, prečo pri jej slovách namiesto hanby cíti niečo iné. Mala by ju odsúdiť, pripomenúť jej, že svojimi hriešnymi skutkami si zahatala cestu do neba, no neurobila to i napriek tomu, že ju zatiahla do svojich podlých hier.

„Ten, ktorého som si nakoniec zamilovala… a ktorý bol ešte horší podvodník ako ja… umrel v zbytočnom súboji o česť," trpko priznala.

Milena si rukami zakryla blčiace líca a ľútostivo sa na kňažnú pozrela.

„Stálo to za to, pani moja?"

Anastázia na chvíľu stíchla a privrela viečka, akoby sa už vítala so smrťou – načahovala k nej ruku, ktorá jej vzápätí bezvládne klesla na prikrývku. Miestnosťou sa ako znamenie prehnal závan studeného vzduchu.

Milena si už-už myslela, že je koniec, nahla sa nad ňou, aby sa presvedčila, či ešte dýcha, no kňažná ju prekvapila.

„Ja nechcem umrieť… ešte je príliš skoro, ale viem, že je to trest za to, že som sa opovážila milovať a užívať si to…" hlesla tichučko a vzápätí na Milenu natrčila prst.

„Každý okamih vášne, ktorý smieš prežiť, stojí za to. Aspoň máš na čo spomínať a s čím sa lúčiť, keď ťa Boh začne trestať, lebo si milovala a nehľadela na následky.